

Semantiska träd

Vera Koponen
2009

①

Antag att vi vill avgöra om en satslogisk formel är satisfierbar (TT-possible) eller om den är en tautologi. Om formeln är uppbyggd från n atomära formuler så kommer dess sanningsvärdestabell att ha 2^n rader ($2^4=16, 2^5=32, 2^6=64, \dots, 2^{10}=1024, \dots, 2^{100} > 10^{30}, \dots$). Det finns metoder som ofta (men inte alltid) ger svar på frågan om satisfierbarhet snabbare, t.ex. "semantiska träd".

Antag att vi vill avgöra om den satslogiska formeln S är satisfierbar. Vi placerar då S överst i ett semantiskt träd och tillämpar "nedbrytningsregler" på S och alla dess delformuler, utom de som är literaler (dvs. P eller $\neg P$ för atomär P).

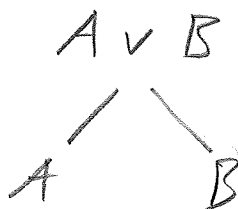
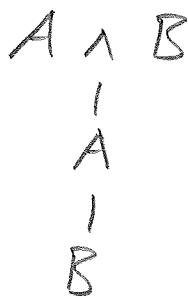
(2)

För enkelhets skull så kommer vi bara att betrakta formler som är uppbyggda med (endast) konnektiven $\neg$, $\wedge$, $\vee$.

Notera att om $A \wedge B$ är sann så måste både A och B vara sanna.

Och om $A \vee B$ är sann så måste minst en av A eller B vara sann.

Detta motiverar följande nedbrytningsregler:

Tanken är att formeln överst i trädet är sann om och endast om alla formler på minst en av grenarna är sanna.

(3)

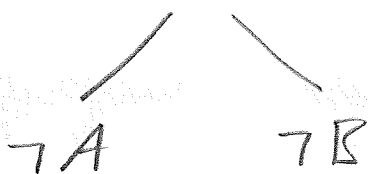
Från de tautologiska ekivalenserna

$$\neg(A \wedge B) \stackrel{\text{taut}}{\iff} \neg A \vee \neg B \quad \text{och}$$

$$\neg(A \vee B) \stackrel{\text{taut}}{\iff} \neg A \wedge \neg B$$

och ovan beskrivna idé får vi också följande nedbrytningsregler:

$$\neg(A \wedge B)$$

$$\neg(A \vee B)$$

Vi behöver också nedbrytningsregeln

$$\neg\neg A$$

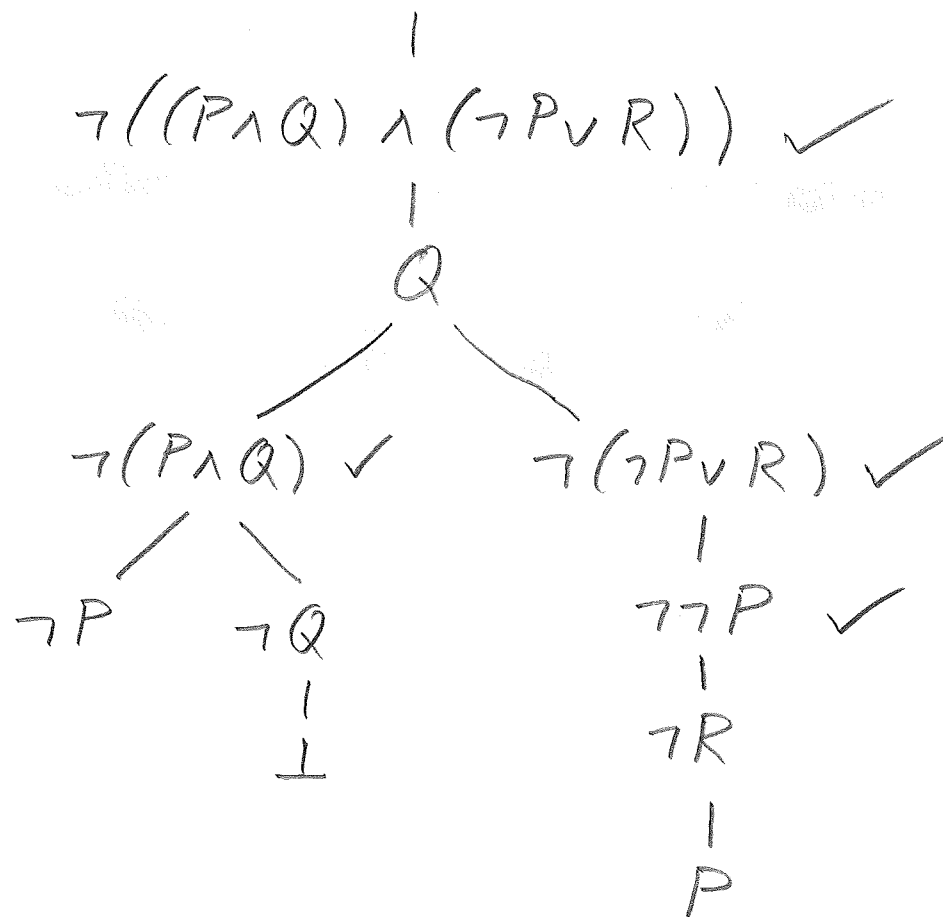
Med de givna (fem) nedbrytningsreglerna kan varje satslogisk formel som är uppbyggd (endast) av konnektiven $\neg$, $\wedge$, $\vee$ brytas ned till dess literala beståndsdelar.

När en nedbrytningsregel har använts på en formel i trädet så markerar vi detta med '✓'.

Vi illustrerar proceduren med formeln ④

$$S: \neg((P \wedge Q) \wedge (\neg P \vee R)) \wedge Q$$

$$\neg((P \wedge Q) \wedge (\neg P \vee R)) \wedge Q \quad \checkmark$$

När alla sammansatta formler som inte är literaler är markerade (dvs. nedbruna) så är vi klara. Om en gren innehåller både A och $\neg A$ för någon formel A så markeras detta med ' $\perp$ ' längst ner, och grenen kallas för motsägelsetull. Varje gren som inte är motsägelsetull (om sådan finns) ger

upphov till en sanningsvärdestill-
delning som gör alla formlerna på
den grenen, inklusive formeln överst
i trädet, sanna.

(5)

I exemplet ovan finner vi två grenar
som inte är motsägelsefulla och där-
med finns minst två sanningsvärdes-
tilldelningar som gör S sann.

Dessa sanningsvärdestilldelningar för
man fram genom att tilldela sannings-
värden till de på grenen förekommande
atomära formlerna så att alla literaler
på grenen blir sanna.

De två motsägelsefria grenarna i exemplet
ger oss följande sanningsvärdestilldelningar:

$$P = \text{f} \quad$$

$$Q = \text{s} \quad$$

$$R = \text{vad som helst}$$

och

$$P = \text{s} \quad$$

$$R = \text{f} \quad$$

$$Q = \text{s}$$

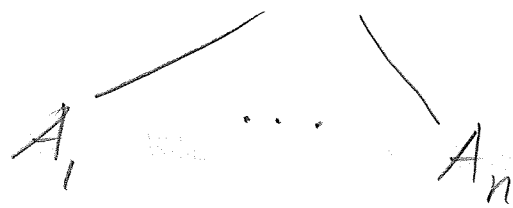
6

För att förenkla proceduren så inför vi också följande generaliserade nedbrytningsregler:

$$A_1 \wedge \dots \wedge A_n$$

$$A_1 \vee \dots \vee A_n$$

$$\neg(A_1 \wedge \dots \wedge A_n)$$

$$\neg(A_1 \vee \dots \vee A_n)$$

Låt nu T beräkna formeln

$$\neg((P \wedge \neg Q) \vee R) \wedge (P \vee R) \wedge (\neg Q \vee R)$$

Vi avgör om T är satisfierbar med hjälp av ett semantiskt träd.

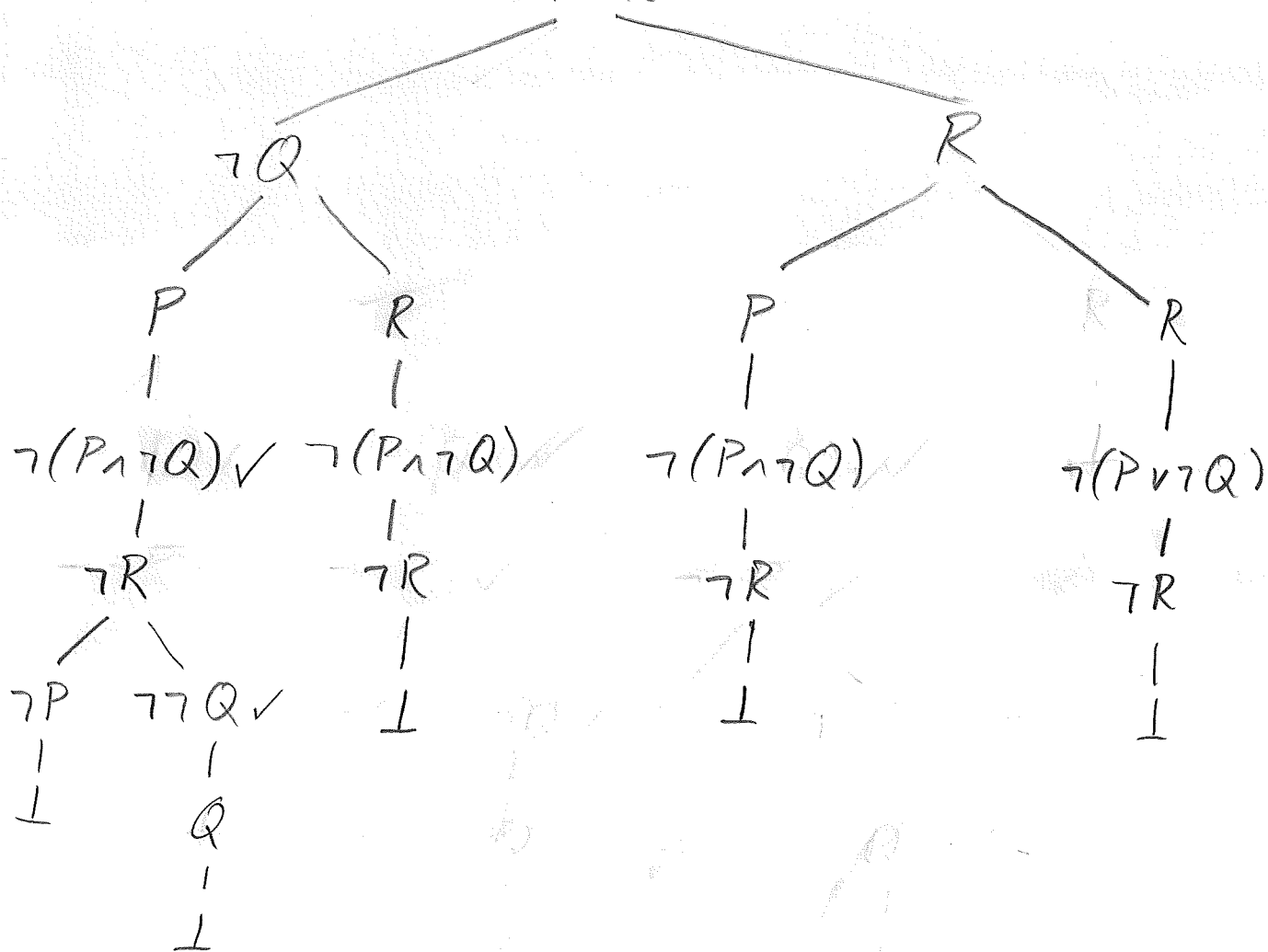
(7)

$$\neg((P \wedge \neg Q) \vee R) \wedge (P \vee R) \wedge (\neg Q \vee R) \quad \checkmark$$

$$\neg((P \wedge \neg Q) \vee R) \quad \checkmark$$

$$P \vee R \quad \checkmark$$

$$\neg Q \vee R \quad \checkmark$$

Notera att när en gren har blivit motsägelsefull så finns ingen anledning att fortsätta på den, och att när en formel "bockas av" med '✓' så måste motsvarande regel tillämpas på varje motsägelsefull gren under

⑧

denna formel. I exemplet ovan så
blev alla grenar till sist motsägelsefulla,
vilket innebär att ingen sanningsvärdes-
tilldelning existerar som gör T sann.
Därmed är T inte satisfierbar,
vilket i sin tur innebär att $\neg T$ är en
tautologi.

Låt oss kalla ett semantiskt träd för
avslutat om varje sammansatt formel
i trädet som inte är en literal är ^{(och inte befinner sig på} en redan motsägelsefull ^{gren}
markerad med '✓' (dvs. nedbruten).

Ett semantiskt träd där formeln S
forekommer överst (i "roten") kallas
för ett semantiskt träd för S .

Det som har illustrerats med exempel kan
nu sammanfattas på följande sätt:

Sats 1 Om S är en satslogisk

formel och T ett avslutat semantiskt träd för S så gäller att

S är satisfierbar om och endast om T har minst en motsägelsefri gren.

Eftersom S är en tautologi om och endast om $\neg S$ inte är satisfierbar så gäller även följande:

Sats 2 Om S är en satslogisk formel och T ett avslutat semantiskt träd för $\neg S$ så gäller att

S är en tautologi om och endast om T saknar motsägelsetria grenar (dvs. alla grenar är motsägelsefulla).

Övning Avgör om

$$\neg A \wedge (B \vee C) \wedge (\neg C \vee \neg D) \wedge (A \vee D) \wedge (\neg B \vee \neg D)$$

är satisfierbar genom att använda ett semantiskt träd.

Övning Vilka nya nedbrytningsregler bör införas om vi skall kunna avgöra satisfierbarhet, med hjälp av semantiska träd, för formler som också innehåller ' $\rightarrow$ ' och/eller ' $\leftrightarrow$ '?

Ledning: Tänk på ekvivalenserna

$$(A \rightarrow B) \stackrel{\text{taut}}{\iff} \neg A \vee B$$

$$(A \leftrightarrow B) \stackrel{\text{taut}}{\iff} (A \wedge B) \vee (\neg A \wedge \neg B)$$

$$\neg(A \rightarrow B) \stackrel{\text{taut}}{\iff} A \wedge \neg B$$

$$\neg(A \leftrightarrow B) \stackrel{\text{taut}}{\iff} (A \wedge \neg B) \vee (\neg A \wedge B)$$

En av reglerna kan således vara

